

ΑΝΩΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ
ΤΕΧΝΩΝ

Digging

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ
ΕΡΓΑΣΙΑ

Θωμάς Γ. Διώτης

Αθήνα 2021

Τριμελής Επιτροπή:

Βασίλειος Βλασταράς, Αναπληρωτής Καθηγητής Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών
(επιβλέπων)

Μάριος Σπηλιόπουλος, Καθηγητής Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών

Παναγιώτης Κουμπής, ΚΡΙΤΙΚΗ ΧΩΡΟ-ΕΙΚΟΝΟΛΟΓΙΑ, ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝ, ΔΕΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΣΟΡΒΟΝΝΗΣ

Copyright © Θωμάς Γ. Διώτης

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αναδημοσίευση, μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της παρούσας μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη άδεια του/της συγγραφέα/ως. Κατ' εξαίρεση, επιτρέπεται η μεμονωμένη αντιγραφή τμημάτων του περιεχομένου για εκπαιδευτικό σκοπό, χωρίς πρόθεση εμπορικής ή άλλης εκμετάλλευσης, και πάντα υπό την προϋπόθεση της αναγραφής της πηγής προέλευσής του, χωρίς αυτό να σημαίνει καθ' οποιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Η έγκριση της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας από την Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του/της συγγραφέα/ως.

I grew up beneath the feet of the great dragon,

I'm a descendant of the dragon.

With black eyes, black hair and yellow skin,

I'm forever a descendant of the dragon.¹

-Zhang Mingmin

Πρόλογος

Ίσως, είναι γεγονός ότι η πίστη στους δράκους είναι μια κοινή πίστη σε πολλούς πολιτισμούς και παραδόσεις. Η έννοια του δράκου ενσωματώνει τόσο το παρελθόν όσο την φαντασία και την αισθητικότητα. Για αρκετούς αυτή η έννοια συνδέεται με την απαρχή της καταγραφής των πρώτων ανθρώπινων σκέψεων, για άλλους συνδέεται με το νερό και την άσκηση ελέγχου, από την άποψη ότι το νερό είναι σημαντική πηγή της επιβίωσης για τον άνθρωπο και σηματοδοτεί την ευημερία. Ένα θερμόαιμο πλάσμα, που είναι ένα κράμα μορφών άλλων ζώων, γεννιέται μετά την βροχή, όταν βγαίνει το ουράνιο τόξο στον ουρανό. Ωστόσο, δεν προκύπτει ως σύνολο, αλλά σε κομμάτια που βρίσκονται σε διάφορα μέρη του κόσμου, σύμφωνα με τις θεωρίες του Grafton Elliot Smith, ιστορικού και ανατόμου. Παράλληλα, ο δράκος αντιπροσωπεύει ένα άκρος διδακτικό παράδειγμα μιας συγκλίνουσας εξέλιξης στην συμβολική ζωή του μυαλού. Αποτελεί παράδειγμα της γονιμότητας της ανθρώπινης φαντασίας που είναι ανεμπόδιστη από την φύση. Ο δράκος ως ένα παγκόσμιο πολιτιστικό φαινόμενο έχει πολλές και διαφορετικές προελεύσεις, ωστόσο μέσα από την απεικόνιση του ως ιστορικού φαινομένου, μπορούμε να εντοπίσουμε αρκετές ομοιότητες που συνδέουν αυτές τις διαφορετικές παραδόσεις.

Το έργο *Digging* δημιουργήθηκε ως μια αποκαλυπτική έλλαμψη για την καθαρότητα και το σθένος των σύγχρονων δράκων. Ο δράκος ακροβατεί ανάμεσα την αλαζονεία του παρελθόντος που του πρόσδιδε μια τεκμηριωμένη ανικανότητα της ήττας και την εξοικείωση ως αποτέλεσμα της έντονης παρουσίας του στα τεχνολογικά gadgets. Το ανύπαρκτο του δράκου παρουσιάζεται ως υπαρκτό και θριαμβεύει ενάντια στην δύναμη της μάζας που τον θέλει εγκλωβισμένο στον δικό του μύθο. Φτιαγμένος από φωτιά και ξεθαμμένος από τον μηδενιστικό εκσυγχρονισμό παρουσιάζει ένα ψυχολόγημα φτιαγμένο από πλαστικό. Είναι ένας σύγχρονος δράκος αλλά φτιαγμένος από φωτιά, όπως αρμόζει σε κάθε μυθικόπλάσμα.

Ως μορφή είναι αυτόνομη από την αφήγησή της. Το βλέμμα του αντικρίζει τους ετοιμοπόλεμους με ειρωνεία. Αποτελείται από μη βιοδιασπώμενο οστεόδερμα, από πλαστικά αντικείμενα, που ήταν σαν να προορίζονταν για αυτόν. Η διάταξη αυτών των οστών θυμίζει μηχανισμό πανοπλίας, καθώς το ίδιο το υλικό καθοδηγεί τις νέες του ιδιότητες. Αεροδυναμικά φτερά από μαύρους προφυλακτήρες, εκτυφλωτικό βλέμμα από τα φανάρια

¹Στίχοι από το δημοφιλές τραγούδι της δεκαετίας του '80 του ταιβανού Zhang Mingmin, *Descendants of the Dragon*, μετάφραση από τα αγγλικά : «Μεγάλωσα κάτω από τα πόδια του μεγάλου δράκου, είμαι απόγονος του δράκου. Με μαύρα μάτια, μαύρα μαλλιά και κίτρινο δέρμα, είμαι για πάντα απόγονος του δράκου». Απαγορεύτηκε η αναπαραγωγή του τραγουδιού στην Κίνα για πολιτικούς λόγους.

αυτοκινήτων, πειραματισμοί μεταξύ του πραγματικού, των κληρονομημένων εικόνων και του φαντασιακού του κόσμου.

Μπορεί τα βιομηχανικά αντικείμενα που τον συνθέτουν, να δίνουν την εντύπωση πως δεν φτιάχτηκε από ανθρώπινο χέρι, αλλά ότι γεννήθηκε σε κάποιο εργοστάσιο επεξεργασίας πλαστικού, και εγκαταλείφτηκε ως κάτι μεταλλαγμένο. Στη πραγματικότητα ο δράκος αυτός φτιάχτηκε ασκητικά, κάθε υλικό επιλέχθηκε με σύνεση και ο δράκος φτιάχτηκε από τη φωτιά σαν να τον έπλασε ένας σύγχρονος Προμηθέας. Το πλαστικό και η φωτιά πάλεψαν για το ποιος θα επικρατήσει, αλλά αυτό που κέρδισε τελικά ήταν το υλικό, τα διάφορα αντικείμενα που συλλέχθηκαν από διάφορα μέρη, από τους δρόμους, τα χωράφια ή τα δάση. Αντικείμενα που για κάποιους ήταν ανεπιθύμητα και εγκαταλείφθηκαν, αλλά κατέληξαν να είναι η πηγή ύπαρξης αυτού του δράκου, γιατί ίσως αυτός να ήταν ο τελικός τους προορισμός.

Ο Θρύλος του Αγίου Γεωργίου και η Απεικόνιση του δράκου

Ο δράκος για τους Αγγλοσάξονες λαούς είναι ταυτόσημο με την απληστία και παρουσιάζεται ως ένα γιγαντιαίο ερπετό που έλκεται από τα πλούτη και τα όπλα. Ενώ για την νορμαδική κοινωνία ο δράκος ενσαρκώνει την φιλαργυρία και την απληστία που ήταν τα μέγιστα αμαρτήματα.² Την απόσταση από τον μύθο στις παγανιστικές και χριστιανικές αντιλήψεις μείωσε η λογοτεχνία και τα επικά ποιήματα που διαδόθηκαν από τον 8^ο έως και τον 12^ο αιώνα.³ Λόγω του μεγάλου ποσοστού αναλφάβητου πληθυσμού, άρχισε να εμφανίζεται η αγιογραφική μυθολογία, όπου ο δράκος κατατροπώνεται όχι από όπλα, ούτε από ανδρεία, αλλά από την αγνή πίστη στο Θεό. Αυτού του είδους οι αγιογραφίες αποτελούν μεταφορά την μάχης του καλού με του κακού ή του Θεού με τον Σατανά.⁴

Ως ένα από τα οράματα θηρίων ή «earth-beast» κήρυξε τον πόλεμο μεταξύ ουρανού και γης. Ο Ιωάννης ο Ορατής τον προσδιορίζει ως αυτόν που εξαπατά τον κόσμο, ενώ στην Αποκάλυψη 13 ο δράκος «δέρκεται», δηλαδή παρατηρεί με προσοχή, ως ένας από τους πράκτορες του σατανά στην γη. Σύμβολο της ρωμαϊκής ηγεμονίας και αργότερα της ειδωλολατρίας, το τέρας από την γη με κέρατα κριού, έχει τα απόλυτα χαρακτηριστικά ενός σημαντικού εχθρού του λαού του Θεού, όπως αναφέρει ο Δανιήλ. Παράλληλα, η ιστορία του Αγίου Γεωργίου και του Δράκου βρίσκεται το πρωτότυπο της στον ελληνικό μύθο του Περσέα και της Ανδρομέδας. Ο Sigurd, ο Siegfried και ο Beowulf αντικαθιστούν τον Περσέα στους σκανδιναβικούς και τευτονικούς μύθους.⁵

Όταν ο δράκος έφτασε στην επαρχία της Λιβύης, έγινε η λάμψη της μαγνητίζοντας όλη την χώρα, άνθρωποι συγκεντρώθηκαν να τον σκοτώσουν, αλλά μόλις τον είδαν τράπηκαν σε φυγή. Φτάνοντας στην πόλη τους απειλούσε και τους έβριζε με την πύρινη ανάσα του, οι άνθρωποι της πόλης φοβισμένοι του έδιναν κάθε μέρα δυο πρόβατα, για να μη κάνει κακό στους ανθρώπους. Τα πρόβατα όμως δεν τον ικανοποιούσαν. Με κλήρο οι κάτοικοι της πόλης, γινόντουσαν η βορά του. Η κόρη του βασιλιά δεν μπορούσε να μη ξεφύγει από αυτό. Ο βασιλιά

² William Reynolds, *HEROISM IN "BEOWULF": A CHRISTIAN PERSPECTIVE*, *Christianity and Literature*, Vol. 27, No. 4, 1978, σ. 28-29

³ Ο.π., σ. 30-32

⁴ Κωστής Ψυχογιός, *Ο Δράκοντας και ο Αι Γιώργης*, Μεσόγειος, 1998, <http://www.kairatos.com.gr/afieromata/aigiorgis.htm>

⁵ Wiriyā Tipvarakankoon, *The Theme of Deception in the Book of Revelation: Bringing Early Christian and Contemporary Thai Culture into Dialogue*, Claremont Studies in New Testament and Christian Origins, Claremont Press, 2017, σ. 151-153, *Saint George Combining the Dragon*, Bulletin of the Art Institute of Chicago, Mar. – Apr., Vol. 16, No. 2, 1922, σ. 18

όμως αρνιόταν να δώσει την κόρη του σαν τροφή του δράκου, μετά από οκτώ μέρες ανάπαυσης που του έδωσαν οι πολίτες, πήρε την κόρη του αφού την είχε ευλογήσει, στο μέρος που βρισκόταν ο δράκος. Μετά από λίγο εμφανίστηκε έφιππος ο Άγιος Γεώργιος και την είδε, συνομίλησε μαζί της. Ο δράκος τους αντιλήφθηκε και έτρεξε κοντά τους, τότε ο Άγιος Γεώργιος, στόλισε με το ξίφος του το δράκο με το σχήμα του σταυρού, τον πλήγωσε και τον έριξε στο έδαφος.

Αυτή είναι η παραδοσιακή στιγμή που επιλέχθηκε για το θέμα της ζωγραφικής μας. Παραδοσιακό είναι επίσης το λευκό άλογο, ο σταυρός στο στήθος του Αγίου, το στριμωγμένο κάστρο με το πλήθος των κατοίκων της πόλης, ο βασιλιάς και η βασίλισσα σε ένα μπαλκόνι και κρεμασμένο ένα κόκκινο ύφασμα με χρυσό μοτίβο. Είναι σαν το σκηνικό για μια απλή κίνηση. Ο δράκος και το άλογο από μόνα τους δείχνουν κάθε έκφραση του προσώπου. Το άλογο με πλεκτό μπροστινό μέρος είναι περήφανο και φλογερό, σίγουρο και καλά τραβηγμένο. Ο δράκος μοιάζει τόσο με το πτεροδάκτυλο ξαναζωντανεύοντας την υπόθεση ότι αυτός και ο Πιθέκανθρωπος έχουν έρθει σε επαφή. Τα απλωμένα φτερά του είναι πονηρά τοποθετημένα σε ορθή γωνία προς τη διαγώνιο του δόρατος, τα οποία διαφορετικά θα εμφανίζονταν οπτικά.⁶

Η πάλη με τον δράκο συνδέθηκε με την πάλη έναντι του φόβου. Ο Άγιος Γεώργιος έγινε ο άγιος που ένωνε το αδελφάτο των ιπποτών και μια γενιά προραφαιλιτών ζωγράφων ασχολείται με τον μύθο του, απεικονίζοντας πολλές και διαφορετικές εκδοχές του δράκου. Αυτό όμως που φαίνεται να είναι μόνιμο χαρακτηριστικό του δράκου, είναι η περηφάνια και η σιγουριά του. Με ένα ύφος αγέρωχο, αμετάβλητο, ακόμα και την στιγμή του θανάτου του.

Ο δράκος ως σύμβολο και αντικείμενο της φαντασίας

Μπορεί να μην έχει αποδειχθεί, ακόμα και σήμερα, η πραγματική ύπαρξη του δράκου, ωστόσο, ως αρχέτυπο και επαναλαμβανόμενο σύμβολο εμφανίζεται σε όλες τις κουλτούρες ως μια μορφή βγαλμένη από το συλλογικό ασυνείδητο. Ο δράκος ως σύμβολο υπάρχει σε κάποιες εμπειρίες των προγόνων μας, υπό το πρίσμα ενός πολιτιστικού πλαισίου, διαμορφώνοντας και ανανεώνοντας τα σχήματα σκέψης σχετικά με την πραγματικότητα. Παράλληλα, εισάγει το χιούμορ και την υπέρβαση των προκαθορισμένων κανόνων, εκφράζοντας ερωτήματα που αφορούν τον βαθμό που εξηγείται η πραγματικότητα, θέτοντας παγίδες και πολλά παράδοξα. Ο δράκος από μόνος του είναι κάτι παράδοξο, καθώς οι ιδέες για την παρουσία του, ακροβατούν ανάμεσα στην ζωολογική πραγματικότητα και τον κόσμο των συμβόλων. Αλχημικό σύμβολο συνδεδεμένο με τη φωτιά και το χάος, γίνεται ένα από τα πιο αναγνωρισμένα μυθικά θηρία, άλλοτε εκπροσωπώντας την αίρεση, άλλοτε ως σοφία, για τον Carl Jung αποκαλείται σύμβολο του καθολικού ασυνείδητου, λόγω της επιβίωσης του στον χρόνο μέσα από τις πολιτιστικές του εκφράσεις.

Στο σύμβολο του δράκου, μπορούμε να εντοπίσουμε αυτό που αποκαλεί ο λακανικός φιλόσοφος Slavoj Žižek, για την σχέση μεταξύ της φαντασίας και αυτού που βιώνουμε ως πραγματικότητα. Μια βασική προϋπόθεση της λαϊκής ψυχανάλυσης είναι ότι δεν υπάρχει κανένας τρόπος για το υποκείμενο να έχει άμεση πρόσβαση στην Πραγματικότητα ως τέτοια, σύμφωνα με τον Lacan. Οι άνθρωποι δεν μπορούν να «δουν» τίποτα, αν δεν υπάρχει το απαραίτητο πλαίσιο που να δομεί ολόκληρη την διαμόρφωση του τι πρέπει να «δει» και πως να το «δει». Ο όρος «θεμελιώδης φαντασίωση» στην λακανική θεωρία, αναφέρεται σε είδη αρχέγονης αφήγησης που δομούνται και αφορούν την πρόσβαση των ανθρώπων στην μη-

⁶Ο.π, σ. 19-23

πραγματική πραγματικότητα, αλλά αυτή η πρόσβαση εξαρτάται από την δομή της όρασης. Όπως αναφέρει ο Σταυρακάκης, « [...] η πραγματικότητα αρθρώνεται σε συμβολικό επίπεδο και το συμβολικό λείπει. Η πραγματικότητα δεν μπορεί παρά να αποκτήσει κάποια συνοχή και να γίνει επιθυμητή ως αντικείμενο ταύτισης, καταφεύγοντας στη φαντασίωση».⁷

Σύμφωνα με τη λαϊκή ψυχανάλυση, η σχέση της φαντασίας με την επιθυμία είναι ζωτικής σημασίας στο βαθμό που οι άνθρωποι δεν επιθυμούν «φυσικά» ή «αυθόρμητα». Ο Žižek γράφει εξηγώντας το χαρακτηριστικό της ψυχαναλυτικής έννοιας της φαντασίας: «Το καπέλο είναι φαντασίωση; Όπως όλοι γνωρίζουν, η φαντασίωση είναι μια ψευδαισθησιακή πραγματοποίηση της επιθυμίας. Κατ' αρχήν, αυτό είναι αλήθεια. Ωστόσο, [...] όχι «πραγματοποίηση» με την έννοια της εκπλήρωσής της, αλλά μάλλον «πραγματοποίηση» με την έννοια της ανάδειξής της, της παροχής των συντεταγμένων της. Δεν συμβαίνει ότι το υποκείμενο γνωρίζει εκ των προτέρων τι θέλει και στη συνέχεια, όταν δεν μπορεί να το πάρει στην πραγματικότητα, προχωρά στην απόκτηση παραισθησιακής ικανοποίησης στη φαντασία. Μάλλον, το υποκείμενο δεν ξέρει αρχικά τι θέλει και είναι ο ρόλος της φαντασίας να του το πει αυτό, να του «διδάξει» την επιθυμία.»

Η νίκη επί του δράκου σε ένα φανταστικό σκηνικό είναι αποτέλεσμα της επιθυμίας; Η επιθυμία για την παρουσία του δράκου στο πέρας των αιώνων είναι από έλλειψη; Η ερμηνεία του Žižek ίσως οδηγεί σε έναν συμβολικό ευνουχισμό. Για τον Lacan, η επιθυμία είναι πάντα η επιθυμία να αποκτηθεί αυτό που εκλαμβάνεται ως το κομμάτι που λείπει για να εγκατασταθεί η πληρότητα. Ωστόσο, αυτό είναι «μια πληρότητα που είναι επιθυμητή ακριβώς επειδή υποτίθεται ότι χάθηκε/θυσιάστηκε» σύμφωνα με τον Σταυρακάκη. Η λειτουργία της φαντασίας είναι να υπόσχεται την ανάκτηση της πληρότητας κατά την απόκτηση του χαμένου (επιθυμητού) αντικειμένου: προσκολλώντας σε αυτό το αντικείμενο που λείπει να διατηρήσει μια ψευδαισθησιολογία και με τη σειρά του, για να αγνοηθεί μια αλλοτριωμένη κατάσταση.⁸

Ο δράκος στον χριστιανισμό ήταν μια αναγκαιότητα για την ευρωπαϊκή κοινωνία του Μεσαίωνα. Εξόριστος μακριά από τα τείχη της πόλης, σύμβολο της απληστίας, έλκεται από τα κοινωνικά αμαρτήματα, όπως ο διάβολος. Για να αποκατασταθεί η τάξη στον κόσμο, κάποιος θα έπρεπε να θυσιαστεί και να τον σκοτώσει. Αρχαίοι μύθοι φιλτραρισμένοι για τις ανάγκες της διάδοσης του Χριστιανισμού, μεταμορφωμένοι σε προφορικές αφηγήσεις μεταξύ χωρικών, σε παιδικά παραμύθια και εικονογραφημένοι αργότερα με τις αιογραφικές μυθολογίες. Η δρακοντοκτονία ήταν προαπαιτούμενο για την αγιοποίηση ενός επίσκοπου, με τον επίδοξο άγιο να μονομαχεί με μοναδικό όπλο του την αγνή του πίστη, χωρίς πανοπλία, υπό το βλέμμα του Θεού. Ο νευρώδης τερατόμορφος δράκος με όπλο του την δηλητηριώδη και πύρινη ανάσα του έπεφτε νεκρός από την κοφτερή και πεφωτισμένη από τον Κύριο σκέψη. Ο δράκος παρά τις τρομερές του δυνάμεις, έπεφτε αμέσως νεκρός, αμέσως μετά τον εντοπισμό της «αχίλλειου πτέρνας» του.

Πνευματική απειλή περισσότερο, παρά φυσική, ο δράκος ήταν ο παγανισμός, η αναπαράσταση της παραβίασης των χριστιανικών πιστεύω, ένας «δαίμονας» που επιδιώκει να σφετεριστεί την ανθρωπότητα. Ο θάνατός του ήταν μια γροθιά στο στομάχι των ειδωλολατρών, ένας λόγος να προσηλυτιστούν και να ακολουθήσουν τον ορθό δρόμο που ορίζει η πίστη του χριστιανισμού, για να πάψουν να κινδυνεύουν από την παρουσία του. Η διαχρονική μάχη του Καλού με του

⁷Guanjun Wu, *The great dragon fantasy: A Lacanian Analysis of Contemporary Chinese Thought*, East China Normal University, China, World Scientific Publishing, 2014, σ. 71

⁸Ο.π. σ. 81

Κακού, ενσαρκωνόταν στην μάχη ενός θνητού με έναν δράκο και μέσα από μια αλληγορία, να παραδώσει θεολογικά διδάγματα σε όσους ακόμα δεν έχουν πιστεί. Σε αυτό το σημείο εντοπίζεται και η σχέση της επιθυμίας με την φαντασία. Σε μια περίοδο πολέμων, λοιμών και δυσμενών συνθηκών, ο αναλφάβητος και καταπονημένος πληθυσμός, είχε ανάγκη από αυτή τη μάχη για να μπορέσει να ελπίζει. Δίδαγμα και επιθυμία μέσα από τις φανταστικές αυτές μάχες με τους δράκους, δεν ήταν ο συμβιβασμός αλλά η εξολόθρευση του κακού.

Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί ένας ιππότης και συνάμα ένας από τους «καλύτερους πλάνητες», ο Άγιος Γεώργιος. Μαζί με άλλους αγίους που υπηρέτησαν την πίστη τους με δρακοντοκτονία, όπως ο Άγιος Φίλιππος, ο Μαρτίνος ο έφιππος. Εκείνος με την σειρά του κατέλαβε την θέση κάποιου άλλου αρχαίου ήρωα, αποδεικνύοντας την αδυναμία της τότε κοινωνίας να αποδεχτεί και να προχωρήσει σε αλλαγές, εμμένοντας σε παραδοσιακές εκδηλώσεις λατρείας. Ο Άγιος Γεώργιος εκτελεί τον ψυχοφελή σκοπό της θανάτωσης του δράκοντα σε αγιογραφικές αφηγήσεις και δημοτικά άσματα, σαν ένας ακόμα θρησκευτικός ιππότης οδηγεί στο επερχόμενο θαύμα, εκπροσωπώντας την δύναμη του Θεού.

Η δρακοντοκτονία ως ηθική ικανοποίηση για την αποκατάσταση της κοινωνικής τάξης, δεν έπαψε να υπάρχει ακόμα και τον 20^ο αιώνα, από πολιτισμούς που έβλεπαν τον δράκο σαν τον δικό τους προστάτη, δίνοντάς του μια θέση στις θεότητες τους. Το τραγούδι «*Decadents of the Dragon*»⁹, που ηχογραφήθηκε την δεκαετία του '80, ήταν μια διαμαρτυρία κατά της επίσημης διπλωματικής αναγνώρισης της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας από τις Η.Π.Α. Ένα pop τραγούδι ερμηνεύτηκε και ως μια παν-κινεζική έκκληση για ενοποίηση. Ο τραγουδιστής και στιχουργός του δεν περίμενε πως το τραγούδι που είχε γράψει ως ύμνο στον δράκο, θα χρησιμοποιούταν ως έκφραση του φιλο-κινεζικού συναισθήματος. Το τραγούδι του δράκου ως ύμνος στην κινεζικότητα, από αφήγηση των πολιτισμικών αναμνήσεων του τραγουδοποιού, μετατράπηκε σε λάβαρο πολιτικών διαδηλώσεων στην Κίνα. Οι καλές μέρες της φήμης του δράκου άρχισαν να σβήνουν ήδη από τον Ψυχρό Πόλεμο, μιας και από αυτοκρατορικό σύμβολο, έγινε για άλλη μια φορά δακτυλοδεικτούμενος από την Δύση μιας και αντιπροσώπευε το απολυταρχικό καθεστώς της Κίνας την ρεπουμπλικανική εποχή.¹⁰

Ο δράκος μοιράζεται με τους ανθρώπους της Κίνας την ίδια γενετική και πολιτιστική ταυτότητα, που έρχονται αντιμέτωποι με την Δύση κατά την διάρκεια του πολέμου του οπίου. Σαν ένας άλλος δράκος ενός παραμυθιού, η Κίνα είναι περιτριγυρισμένη από όλες τις πλευρές από τα ξίφη των εχθρών της. Όταν ανοίγουν τα «μαύρα μάτια» του δράκου και αντικρίζει το μεγαλείο του, ανακτά την προθυμία να αντιμετωπίσει την κάθε πρόκληση, ενώνοντας το κινεζικό έθνος. Η μάχη μεταξύ κρατών, μεταφέρεται στην φαντασία για να ενώσει έναν λαό ενάντια στον εχθρό, για κατευναστεί η αλλοτρίωση. Μια διαχρονική γέφυρα της κοσμικής τάξης ανάμεσα στο κενό και το πέρα, το άπειρο και η ένωση ουρανού και ανθρώπων, ένα φλεγόμενο μαργαριτάρι για την αποκατάσταση της ευημερίας μέσα από την φαντασία και άλλες ομοιοκαταληξίες είναι αυτές που σηματοδοτούνται από το αρχέτυπο του δράκου. Ένας δράκος τελικά διαχωρίζει τον Παράδεισο από την Κόλαση, την Δημοκρατία από την Απολυταρχία, τον Θεό από τον Διάβολο, την αποξένωση από την κοινωνικοποίηση;

⁹« Οι απόγονοι του Δράκου»

¹⁰Ο.π. σ. 56-60

Ο σύγχρονος δράκος μέσα από το Digging

Κοινωνικός εξορίστος στις οθόνες του υπολογιστή, δεν σπαταλά πια την ενέργεια να κυνηγήσει την λεία του, δεν μπορεί να τρέξει με τα κοντά του πόδια ούτε να πετάξει με τα μεγάλα και βαριά του φτερά. Είδος κοινωνικής εξαφάνισης, με θαμπό βλέμμα, λαμπερό καθαρό οστεόδερμα αναξιοποίητο πια, βρίσκεται σε αναγκαστική ραστώνη. Οι μόνοι που τον παραδοκούν τώρα πια είναι οι ιππότες της οθόνης και οι άγιοι του τηλεχειριστηρίου της παιχνιδοκονσόλας. Αντικείμενο ανησυχίας, για γονείς και επιστήμονες, μιας και από αιώνιος εχθρός γίνεται ο αληθινός ψηφιακός φίλος για κάθε μοναχικό παιδί ή ενήλικα, εξοβελισμένο ηθελημένα ή θελημένα από την κοινωνία. Χαρίζει μερικές ώρες από την μαγεία του ελέγχου που ασκεί στο σύμπαν για κάθε απομονωμένο και απόκληρο που ταυτίζεται μαζί του.

Σε ένα ψηφιακό παιχνίδι ρόλων, η ιστορία του γράφεται και σβήνεται, καθώς οι πίστες τρέχουν και αυτός εξελίσσεται ή απομακρύνεται για να εμφανιστεί σε κάποια άλλη. Άλλοτε ως εμπόδιο, άλλοτε ως πρωταγωνιστής της παρτίδας, περιμένει καρτερικά τον θάνατό του σε καθημερινή βάση. Κάποιοι δεν θέλουν να πεθάνει, άλλοι θέλουν να εκτελεστεί για να προχωρήσουν. Ο δράκος είναι θαμμένος στο υποσυνείδητο, ως μια πανοπλία που προστατεύει από την κοινωνική αλλοτρίωση. Ιδιωτικές, διαδραστικές ή ψυχολογικές μάχες στην κοινωνία του απεγάδιαστου. Ο σύγχρονος δράκος θάβει κάθε προκατάληψη στον εικονικό κόσμο, αλλά και την καθημερινή μάχη που δίνει με τον εαυτό του.

Εθισμένος πια στις νίκες, γέμισε όλο του το οστεόδερμα με τα νέα του έπαθλα, μια πανοπλία γεμάτη άχρηστα αντικείμενα, γιατί τώρα πια είναι τόσο εύκολο για αυτόν να κερδίζει μια μάχη, μιας και όποτε το επιζητήσει εκείνος, γίνεται ο κυρίαρχος του παιχνιδιού και ξεχνάει τις διαδρομές που έκανε προς την νίκη. Οι επαναλαμβανόμενες νίκες τον εφησυχάζουν, τώρα πια οι μόνοι που τον κατηγορούν είναι κάποιοι γονείς που τον θεωρούν αιτία κατάθλιψης των παιδιών τους, αλλά ποτέ δεν τον εξολοθρεύουν, γιατί μερικά παιδιά, ότι και να τους πουν οι γονείς τους, θα επιστρέψουν σε εκείνον, θα προφυλαχτούν στις φτερούγες του. Είναι εξαρτημένα από την δύναμή του, αλλά αυτός ο λατρευτικός εθισμός τον σκοτώνει, αργά και καθημερινά. Τελικά, η μεγαλύτερη παγίδα για εκείνον, ήταν η ίδια του η ύπαρξη.

Ο συλλογικός βίος ίσως στηρίζεται από την αντιδιαστολή υπαρκτού-ανύπαρκτου για να μπορέσει τελικά να οδηγήσει στην κοινωνική αφομοίωση. Κάθε κοινωνία, έχει ανάγκη από τον δράκο της, είτε για να τον εξορίζει είτε για να τον θεοποιεί, ανάλογα με τις προθέσεις της. Η αίγλη του ανύπαρκτου παράγει φαντασιώδεις υστερήματα σε καθημερινούς δράκους, ασκώντας τους την γοητεία της αλλοτρίωσης. Η τεχνολογία μπορεί να δημιουργεί τους δικούς της θρύλους, να τους οπτικοποιεί, να τους ζωντανεύει και να τους σκοτώνει. Η μεθοδική επιβολή της αλλοτρίωσης, δημιουργεί τους νέους δράκους, τους ασυμβίβαστους, αυτούς που απωθούνται από την κοινωνική συλλογικότητα και αντιστέκονται στην κυριαρχία του ψεύδους και εξοντώνονται ως «γραφικοί», «χωριατόπαιδα», «οπισθοδρομικοί», «σκοταδιστές». Η καταδυνάστευση του δράκου δεν είναι απλώς ένα θρησκευτικό γεγονός, εξάλλου, η ίδια η ιστορία απέδειξε πως η πνευματική δύναμη του δράκου είναι ισχυρότερη από την φυσική του δύναμη. Ο δράκος είναι ένα γεγονός σχέσης, όπως θα μπορούσε να πει ο Μαρξ, υπάρχει εφόσον σχετίζεται ενεργά με την πραγματικότητα που τον περιβάλλει και καθώς άλλος είναι αυτός που καθορίζει τον ρόλο του, οδηγείται σε μια υπαρκτική αλλοτρίωση.

Τα μέσα αναπαράστασης του Digging

Το μακρινό για μας 1967, ήταν η χρονιά που το πλαστικό συνδέθηκε με το μέλλον του ανθρώπου. Η σημερινή γενιά καλλιτεχνών, σύμφωνα με τον αρχιτέκτονα και καθηγητή Greg Lynn, οφείλει να κατανοήσει το μέλλον του πλαστικού και της κόλλας, να συνδυάσει χημικές ενώσεις και φωτιά, ξεπερνώντας την δυναμική της μηχανής και εκπροσωπώντας την δύναμη της σκέψης.¹¹ Παράλληλα, υπογραμμίζεται η στροφή προς την σύντηξη κατασκευών, από υλική άποψη. Το Digging κατασκευάστηκε χωρίς μπουλόνια ή βίδες, ως μια μέθοδος που δηλώνει την απόρριψη της λογικής της τεκτονικής, έχοντας νέες χωρικές ευαισθησίες που σχετίζονται με τα αντικείμενα που είναι φτιαγμένα από πλαστικό.

Ο όρος της πλαστικότητας που χρησιμοποιήθηκε από τον Heinrich Wölfflin για να περιγράψει την χωρική και τη γλυπτική ροή του μπαρόκ χώρου, σήμερα λαμβάνει μια κυριολεκτική ερμηνεία, χωρίς να επιστρέφει απαραίτητα στις πτυχές των προηγούμενων χρήσεων του. Το πλαστικό είναι ένα υλικό με τυπική και χωρική συνέχεια, ενώ συνδυάζει την «περιπλοκότητα». Το digging είναι μια φιλόδοξη πλαστική σύνθεση, από υλικές και συνθετικές μεθόδους, στηριζόμενες σε επιφάνειες που ποικίλουν μεταξύ του απείρως λεπτού και του ογκώδους, συναρμολογημένο από τεκτονικά και μηχανικά στοιχεία. Οπολλαπλασιασμός των στοιχείων προσδίδει μια χαρακτηριστική πολυπλοκότητα στον δράκο, η οποία δεν σχετίζεται τόσο με τον μύθο που τον συνοδεύει, όσο με το ίδιο το υλικό. Η πολυπλοκότητα του μέσα από μια εκφρασμένη δομή προηγείται του μύθου και των οπτικών του μεταφορών

Υπάρχει οπτικός πλεονασμός της μορφής έναντι της ιστορίας της. Η έτοιμη γλώσσα αυτών των σύνθετων υλικών δημιουργεί μια ασυμφωνία στις επιφάνειες της δομής, αλλά καταλήγει στη μορφή αυτού του πλάσματος. Η σύνθετη δομή ευθυγραμμίζεται με τα μορφικά γνωρίσματα του δράκου από τον μύθο, ως αποτέλεσμα της μετάβασης από την παρατήρηση, στην περιγραφή και στην συνέχεια την αναπαράσταση. Το πρόβλημα της δομής, αντιμετωπίζεται με το λιώσιμο των πλαστικών αντικειμένων, για να μπορέσουν να συναρμολογηθούν τα αποσπώμενα στοιχεία. Το ίδιο το αντικείμενο που χρησιμοποιείται για κάθε λεπτομέρεια, αντιμετωπίζεται σαν να μιμείται κάποια από τις ιδιότητες του δράκου.

Το οστεόδερμα αποτελείται από σύνθετα και ενισχυμένα υλικά και μέρη αυτοκινήτων με αεροδυναμική. Αυτό προέκυψε από θερμικές συγκολλήσεις. Ο συνδυασμός και η «στρώσεις» διαφορετικών υλικών δημιουργούν ένα «α-συνεχές» πλάσμα που είναι αρκετά σύνθετο και παράδοξο. Τα ίδια τα υλικά σε συνδυασμό με την εμπειρία αυτής της τεχνογνωσίας δημιουργούν συνθέσεις και σχέσης μεταξύ της αίσθησης συναρμολόγησης και σύνθεσης, αλλά και της ευρύτερης πολιτιστικής πρακτικής και σημασίας της γλυπτικής. Οι αισθητικές αρχές αυτών των αντικειμένων μπορεί να έχουν γεννηθεί από την μηχανή, αλλά μέσω της διαχείρισης τους, παίρνουν μια πολιτιστική έκφραση μέσα από τον μύθο του δράκου.

Το Digging έχει ένα οραματικό ύφος, αλλά δεν είναι ούτε αναχρονιστικό, ούτε και ουτοπικό, αφορά το σήμερα, μέσα από το ίδιο του το υλικό. Το μνημειακό μέγεθος του έργου είναι μια εσωτερική συζήτηση με τον χώρο, παρά εξωτερική. Ο δράκος ως σύμβολο μπορεί να ανήκει στην σφαίρα της ιστορίας και της φαντασίας, αλλά μέσω του έργου επανέρχεται στην συζήτηση, θέτοντας νέα ερωτήματα και σκέψεις ως μια λογική εξέλιξη της ίδιας της έννοιας του δράκου.

¹¹Greg Lynn, *Chemical Architecture*, Log , Fall 2011, No. 23 (Fall 2011), Anyone Corporation, 2011, σ.27

Επίλογος

Η αφετηρία αυτής του ενδογενούς και ταυτόχρονα εξωγενούς ενεργήματος, απέκτησε μορφική δύναμη την στιγμή που τα υλικά παρατηρήθηκαν με το βλέμμα του δράκου που «δέρκεται» δηλαδή διακρίνει καθαρά. Η εικόνα του δράκου μεταπλάστηκε μέσα από τεχνολογικά κατασκευάσματα αποκτώντας μια ριζικά ανανεωμένη μορφή. Στο μεταίχμιο της ζωολογικής και της συμβολικής πραγματικότητας, επαναφέρονται στο προσκήνιο ζητήματα γύρω από τον μύθο του. Παρά την ειρωνική του έκφραση και τη χαλαρή στάση του σώματός του, παραμένει το ίδιο αγέρωχος και επιβλητικός. Το βλέμμα του караδοκεί τον θεατή ακόμα και όταν η παρουσία του από χωρική γίνεται εγκεφαλική, ως μια σκέψη.

Το digging παρουσιάζει μια απομονωμένη σκηνή που πάρθηκε από κάποιο άγνωστο μέρος μακριά από τον πολιτισμένο κόσμο. Πρώτα κατασκευάστηκε ως μορφή και άρχισε από την πρώτη στιγμή να επιζητά την δική του αυτονομία από τις αφηγήσεις του παρελθόντος, απορρίπτοντας κάθε αναχρονισμό που μπορεί να προκύψει να τον συνοδεύσει. Αποτέλεσμα μιας μορφολογικής επεξεργασίας και επαννοηματοδότησης των εγκαταλελειμμένων αντικειμένων που ο σκοπός κατασκευής τους διαφέρει από το προορισμό του. Πρωταγωνιστής σε κάθε ρήξη μεταξύ του καλού και του κακού, της ισορροπίας και της ανισορροπίας, αλλά και άλλων αντιθετικών ζευγών που η έλλειψη του ενός οδηγεί στην διατάραξη της λειτουργίας του κόσμου.

Το σύμβολο του δράκου ξεθάφτηκε από το μύθο στον οποίο ήταν για χρόνια βυθισμένος. Πρωταγωνιστεί για άλλη μια φορά υπενθυμίζοντας την ισχυρή κοινωνική του παρουσία και την ιδιαίτερη σημασία της. Σύμβολο λατρείας και ταύτισης, ενώνει ολόκληρους λαούς και μοναχικούς ανθρώπους που είναι κλειδαμπαρωμένοι στο δικό τους ψηφιακό μουντρούμι. Ο δράκος με το άγρυπνο βλέμμα του, τους κρατά μακριά από την κοινωνία που τους εξόρισε. Φτιαγμένος από τα ίδια της τα απόβλητα, πλαστικά ή μεταλλικά αντικείμενα που αντέχουν στον χρόνο, όπως ο μύθος στην συνείδηση. Όσο ο χρόνος όμως προχωρά, διαβρώνεται και ο ίδιος μαζί τους. Αυτό που μένει είναι ο αγέρωχος χαρακτήρας του, η άγρυπνη σκέψη του, η ψυχή του που δεν φοβάται τίποτα.

Βιβλιογραφία

Greg Lynn, *Chemical Architecture*, Log , Fall 2011, No. 23 (Fall 2011), Anyone Corporation, 2011

Guanjun Wu, *The great dragon fantasy: A Lacanian Analysis of Contemporary Chinese Thought*, East China Normal University, China, World Scientific Publishing, 2014

William Reynolds, *HEROISM IN "BEOWULF": A CHRISTIAN PERSPECTIVE*, Christianity and Literature, 1978

Wiriya Tipvarakankoon, *The Theme of Deception in the Book of Revelation: Bringing Early Christian and Contemporary Thai Culture into Dialogue*, Claremont Studies in New Testament and Christian Origins, Claremont Press, 2017

Συλλογικό, *Saint George Combining the Dragon*, Bulletin of the Art Institute of Chicago, Mar. – Apr., Vol. 16, No. 2 , 1922